

Tišine turističkog Kućišta

Božo Kamić

Djelić neba, komadić mora i uz njih palma ili bor i pola uvjeta za turističko mjesto su tu. A Kućište ima i jedno i drugo, i lijepu »rivu« i krasni plićak uz obalu, — ne muči ga ni stambeni problem, sve ima, a ipak nije turističko mjesto. I ne samo da nije turističko; malo je mjesta kao Kućište što živi, a da ni samo ne zna od čega. Jer, Kućište je nekad bilo pomorsko mjesto, a turističko će biti kada se smognu sredstva, da se u njemu formira i ona druga turistička polovica, koja mu nedostaje, a bez koje nema ulaza među bedekerske korice.

A meni se čini da bi Kućište i bez toga moglo biti turističko: jer, netko putuje da vidi Atenu, Nicu ili Dubrovnik, jedni da potroše novac, drugi da počine, treći da se provedu, da poznanstva steknu, da prožive. Ne kaže se uzalud da je svijet lijep samo kad u njega gledaju zaljubljene oči, a mjesec žut jedino kad ga se promatra u dvoje. Ali, mnogi putuju i da se odmore i traže kutak tih i slikovit, a za domaćina vesela čovjeka. A Kućište je upravo kao stvoreno za takav odmor i intimni turistički užitek: kreće se po njemu bez vodiča, za čas upoznaje ljude i osjeća kao kod kuće.

Staro pomorsko gnijezdo puno je interesantnosti i njezinih starinskih priča iz davnih vremena kad su morem plovili kućišćanski jedrenjaci, što su punili kuće zlatom, svilom i skupocjenim porcelanom. A to turističkom Kućištu daje posebnu draž.

I jedan čovjek, što u njemu provodi zasluženi mir, čije je ime u našem predratnom turizmu više značilo nego svi prospekti zajedno što su reklamirali dingač, dnevno svježu ribu i balkonsku sobu s tekućom vodom. A to bi ime i današnjem Kućištu moglo utrti, ako ne širok put po kome bi turisti trčali u Kućište, a ono sigurno usku stazicu koja bi se sve više širila što bi po njoj više noža koračalo.

Nigdje more ne urla kao u Korčulanskom kanalu i nigdje nema takovih tišina kao u njemu: kristalno plavo miruje praiskopskom tišinom, nijemo, nepomično, a u njemu se kao u nekom džinovskom zrcalu ogledaju visoka brda, šumoviti obalni rub i stare kapetanske kuće Kućišta. Miriše borova smola, a kroz krošnju stoljetnog stabla u kojoj se ptica veseli radanju novog dana, probija se prva sunčeva zraka. Nigdje nema toliko ljepote zbijene na tako malom prostoru kao u Kućištu: pregršti ljepote, pregršti tišine, — pregršti »bonace« u moru i na kraju.

A to je jutro izmamilo na teracu iznad mora i krupna čovjeka sijedih ko-

sa: sjedio je, pušio i pogledom milovao kućišćansku »bonacu«. Njegovo su ime spominjali turisti na svim kontinentima, a mornari pričali priče lijepe poput legendi. I evo ga poslije 40 godina navigacije i 27 godina provedenih na komandnom mostu, nakon stotine hiljade milja, poslije svih luka svijeta, nakon tajfuna i ciklona, evo ga u rodnom Kućištu i gleda ono isto more po kome je i sam plovio, i brodove što prolaze, i sluša kako ga njegovi učenici danas sa komandnog mosta pozdravljaju, i čini mu se da i on s njima plovi, da ga ocean okružuje i da uživa u ljepoti njegove nepreglednosti.

O pomorskim vrlinama komandanta Vicka Šimunkovića napisane su stranice. Ali ne i o njegovom imenu što je više od svih udobnosti privlačilo turiste na brodove, kojim je on zapovijedao. U društvu za znatiželjom prekorao sam prag kuće koja je dala našem pomorstvu pet generacija pomoraca, da se u posljednjoj tradicija prenese s djeda na unuka.

U prostranom predsoblju slušao sam starinsku priču: portreti na zidu, dijelovi namještaja, srebrna tabakijera kapetanova i nož uz nju, zlatni sat, slike i pisma, sve kao da je oživjelo, sve kao da priča . . .

— »Mladiću, šesnaest ti je godina, treba ići na more, pod jedra . . . govorili su isluženi pomorci što su se poput rashodovanog broda odmarali na kraju.

I kad je jednog dana stigla jedrenjaka u Kućište, pod jedra je stupio nov

mornar, golobrad, napola dijete, i započeo blistavu karijeru od mornara do komandanta dosad najvećeg našeg putničkog broda.

Prolaze godine, lice je preplanulo, tijelo očvršlo, dječak je već mladić, kome je more strast.

Redaju se brodovi. Mladić je poručnik, kapetan, komandant, — život je pun događaja, avantura i časova kada se svakome, osim komandantu broda, krv ledi u žilama. Mnogo je takovih časova bilo, ali jedan je ostao neizbrisivo usječen u pamćenje.

Godina je 1929., a »Tomislav«, 8.500 tona velik brod Jugoslavenskog Lloyd-a, nakrcan dopola ugljenom na putu za Čile, zapao je u strahovito nevrieme u samom Magelanu. Kuha more u tjesnacu, brda su u snijegu i ledu, škripi stari brodski kostur kao da će se raspasti. Svaki SOS bio bi suvišan, u ovakvim časovima sve ovisi o komandantu, — sudbina i broda i ljudi u njegovim su rukama.

Dva dana i dvije noći komandant »Tomislava« se nije maknuo sa »ponta«, ni oka nije stisnuo. Ali je zato »Tomislav« bez ikakve štete isplovio iz tjesnaca i kao pomlađen požurio mirnim vodama Tihog oceana.

Praksa je zlatnim slovima ispisala diplomu, od vrha do dna ocjene su bile odlične: pomorske rubrike najvećih svjetskih dnevnika spominjale su ime našeg čovjeka i donosile njegove slike. A on se nedugo zatim popeo na komandni most najvećeg jugoslavenskog putničkog broda i osigurao mu svojim imenom stalnu publiku.

KUĆIŠTE KOD OREBICA

Pređa mnogom je prospekt narančine boje, koji reklamira savršen komfor, te udobno i sigurno putovanje na brodovima »Mariji« i »Olgi«, prvoj kraljici, a drugoj princezi, — tu je i akropola, i Minčeta, i Duždeva palača i u dalekom Egiptu piramide što ih čuvaju sfinge. Ali na naslovnoj strani prospekta je on, »stari morskog vuk« i ime što ulijeva povjerenje, — zauzeo je čitavu naslovnu stranu: na glavi kapa sa izvezenim »frontinom«, oko ruka četiri zlatna »galuna«, izraz lica i ozbiljan i blag s pogledom što ukroćuje oceane i od njih stvara poslušne slugge. Kapetan Šimunković — ladet sie höflich ein, — velikim je slovima preko čitave stranice, Jugoslavenski Lloyd u kapetanovo ime najljudnije poziva turiste iz čitavog svijeta da dođu na 17.500 tona velik turistički brod.

A to je bilo dovoljno.

— »Kapitön Šimunković, — čitao je »kralj viskija« i odlučio da provede ljeto na Jadranu . . . kapitön Šimunković, — oduševljeno je zapljeskala rukama elegantna ženica bankara iz New Yorka i još istog dana naredila da joj se pripreme koferi za put, . . . kapitön Šimunković, — čitao je činovnik u Njemačkoj, trgovac iz Praga, industrijalac iz Beča, a i poneki »sitniji« ljudi, i svi sa koferima žure na Jadran, gdje ih čeka i brod i kapetan u čijim su rukama sigurniji nego kod kuće.

Jednog je dana stigla i jedna starija dama iz Engleske, Popela se na brod i potražila komandanta.

— »Vi ste kapetan Šimunković, — rekla je začuđeno.

— »Na Vašoj usluzi, milostiva gospođo . . .

Gospođa je namjestila lornjon, odmjerila kapetana od glave do pete, zavrtila glavom i rekla:

— »Šteta, . . . bit će to loše puto-

vanje. Previše ste mladi kapetane, . . . Vaša mi mladost ne ulijeva povjerenje.

Pa ipak, otputovala je, promijenila mišljenje i osjećala se jako počašćenom, kada je uz zvukove djeba sa popularnim komandantom mogla demonstrirati svoje plesačke sposobnosti.

— »Znate kapetane, — govorila bi mu tada, lijepo je vidjeti mladog komandanta, imponira njegova mladost, ali starost je još uvijek ta koja se respektira i u čije se iskustvo ima povjerenje« . . .

I postala je najbolji propagator i turizma, i Jadrana i velikog turističkog broda što je brazdao Mediteran na svojim kružnim putovanjima.

Deset godina tako, jedno ogromno turističko znanje zbijeno je pod sijeđim vlasima kapetana Vicka, nešto je zabilježeno i u njegovim na 350 stranica napisanim memoarima. Ali to je sve malo. Ne respektira se dovoljno njegova turistička starost i ne koristi njegovo znanje, a nadam se da mi poštošvani kapetan ne će zamjeriti i uzeti za zlo što govorim da bi i danas u turističkim prospektima ovog područja njegova slika osigurala više posjetilaca od podatka da su Liburnjani i Sikuli gradili i popravljali svoje brodove na ovoj istoj obali prije nego su Slaveni na njih i došli.

Jer, i dandanas iz raznih dijelova svijeta u Kućište stižu pisma u kojima se negdašnji putnici kapetana Vicka žele obavijestiti o njemu. Došli bi ga, pišu oni, posjetiti i vidjeti njega i mjesto koje je dalo takovog pomorca. Dolazili bi umjesto pisama živi ljudi, kapla bi po neka deviza i u Kućište, prvi koraci na putu u turizam bili bi učinjeni, — poremetili bi »bonacu« u moru i tišinu na kraju, ali bi bar Kućište znalo da mu je turizam perspektiva. I to ne samo u jednom godišnjem dobu: ne postoji na čitavoj našoj ri-

vijeri pogodnijeg mjesta za zimski turizam od Vignja i Kućišta: okrenuta su prema jugu, puna su sunca i zaštićena od hladnih vjetrova.

A kad bi već turisti došli u Kućište, ne bi im bilo dosadno: doznali bi legendu o mjestu i upoznali njegovu blistavu pomorsku prošlost čiji su najstariji živi predstavnici kapetani Kobojević i Frano Krunajević sa 8. decenija na leđima i kapetan Vicko sa 73 godine: čuli bi kako je »Lambeka« u Lionskom zaljevu progutao plamen, kako je Crno more nekoliko puta Kućište u crno zavilo i kako se nekoliko puta u ovom pomorskom gnijezdu počinjalo ispočetka, kako je bracer a kupila jedrenjak, a jedrenjak brod, kako »Kimona« ni para nije spasila od podvodnog grebena negdje uz obalu Amerike, i kako su neki Ivanševići, a kasnije Kulušići i Bjelići, što su doseljenici bili, udarili temelje pomorstvu ovog mjesta. I vidjeli bi da i pomorska prošlost nekog mjesta može biti atraktivnija od isposničkih slika velikih majstora, ljepša od barokne građevine s čipkastim prozorima i nježnija od svirke kad violina cvili, Slušali bi priče bez kraja i zadovoljni bi bili što joj nijesu čuli kraj.

I meni je bilo drago što joj nijesam čuo kraj, — od atoma je manje ovih nekoliko redaka što je o Kućištu napisano i rečeno, pa sam još prije nego sam se s njim i rastao odlučio da ću opet doći.

Ništa za to što će me okruživati prošlost.

Ako pomorsko Kućište i jest mrtvo, turističko se još ni rodilo nije.

— »Bit će i ovdje radosti, — umjesto zdravice glasno smo rekli kad smo na rastanku po starom pelješkom običaju prvoklasnim pelješkim vinom, što ga je kapetan Vicko sam proizveo, čašici odali priznanje.